

AGENDA CRKVENIH KONZERVATIVACA

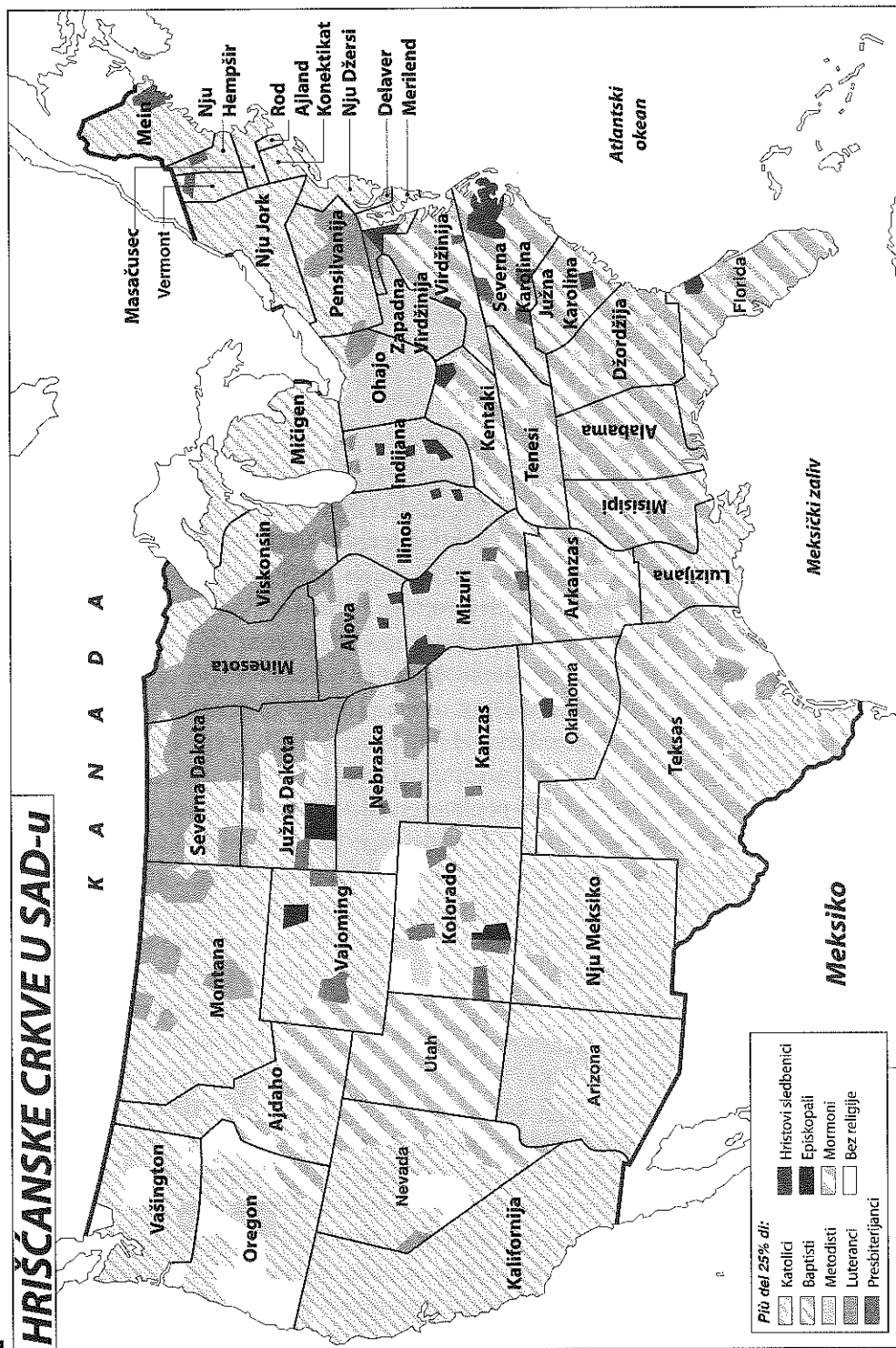
Paolo MASTROLILI
(Paolo Mastrolilli)

Katolički (ali i evangelistički) ultrakonzervativci se zalažu da papa Racerger nastavi Vojtilinim stopama. Ali sumnjaju u delotvornost dijaloga s muslimanima. Prezir prema OUN i EU.

KONTINUITET U SPOLJNOJ POLITICI,

ali uz izvesna odstupanja. To je put koji bi izabrale američke evangelističke i druge srodne konzervativne crkvene snage, kad bi mogle da planiraju poteze Katoličke crkve posle Jovana Pavla Drugog. Na društvenom i doktrinarnom polju Karol Vojtila je gotovo zaokružio proces preobražaja. Na ekonomskom polju tom papi je polazilo za rukom i da pruža snažnu podršku slobodnom preduzetništvu, uz povremeno upućivanje oštih prekora kapitalističkom sistemu zbog globalizacije i preteranog razvoja potrošačkog društva. Na međunarodnom polju, papa je, u borbi protiv „carstva zla“ i zalažući se za slobodu, stvorio savezništvo, koje postoji i danas, barem kada je reč o planovima predsednika Buša i neokonzervativaca da šire demokratiju.

A odstupanja koja bi trebalo da sprovede papa Racerger tiču se odnosa prema islamskom svetu. Ne samo zbog toga što Vašington još uvek oseća posledice razdora koji je izazvao rat u Iraku, već pogotovo zato što mnogi uticajni crkveni konzervativci polako shvataju da politika popuštanja prema muslimanskom svetu koji stremlji ka hrišćanskoj Evropi nije dovoljno delotvorna. Najpogodnije polazište za ovu analizu su reakcije na smrt Jovana Pavla Drugog. Navešćemo primer velečasnog Bilija Grejema, koga u SAD svi smatraju za „protestantskog papu“. On je u januaru 1991. godine stajao kraj Džordža Buša Starijeg i molio se, dok su prve bombe zasipale Bagdad. Evo šta je Grejem napisao: „Papa Jovan Pavle Drugi je nesumnjivo bio najuticajniji borac za čestitost i mir u poslednjih stotinu godina. On doista spada među one retke pojedince čije nasleđe živi dugo posle njihove smrti. Na svoj način, on je sebe smatrao evangelistom i putovao je po svetu više nego bilo koji drugi papa kako bi bodrio vernike i privukao nevernike. Bio je uveren da su složeni problemi savremenog sveta moralne i duhovne prirode i da samo Hristos može da nas izbavi iz kandži greha, pohlepe i nasilja. Njegovo srčano i istrajno podnošenje nedaća koje donose starost i bolest nadahnulo je milione ljudi, među kojima sam i ja.“

Piü dei 25% di:

Za razliku od toga, evo šta je rekao velečasni Pat Robertson, osnivač Hrišćanske koalicije i bivši predsednički kandidat Republikanske partije: „Jovan Pavle Drugi je bio najvoljeniji verski vođa našeg doba, nijedan drugi verski poglavar nije bio predmet takvog obožavanja. Tog čoveka krasile su velika ljudska toplina, duboko razumevanje, izuzetna duhovnost i neiscrpna snaga.“ Robertson je takođe izneo i svoja lična sećanja na susret s papom, na svečanoj misi koju je održao u Central parku prilikom posete Njujorku 1995: „Rekao sam mu koliko ga Amerikanci vole, a on se nasmešio, očito veoma zadovoljan. Tu ljubav nisu delili samo Amerikanci, već i milioni ljudi širom sveta.“

Završićemo ovaj pregled rečima velečasnog Džerija Falvela, osnivača pokreta *Moral Majority* i duhovnog uzora Ronalda Regana: „Svet je izgubio velikog moralnog vođu i on će svetu sigurno nedostajati. Jovan Pavle Drugi je bio duhovni vođa bez premca, borac za život i porodicu.“

Ovakve hvalospeve bismo i mogli očekivati od katolika, ali oni potiču od trojice najuglednijih predstavnika američkog protestantizma, koji bi, barem u svojoj zemlji, mogli težiti da umanje slavu Karola Vojtile. Kako to da nisu ni pokušali?

Vajgelov „vademecum“

Da bismo razumeli razloge za ovo savezništvo, treba da se vratimo u prošlost, u osamdesete godine XX veka, kada je upravo Falvel pružio religijski oslonac Reganovoj administraciji. Pre toga su katolici sa severoistoka i baptisti sa juga obrazovali gotovo jedinstven blok u korist Demokratske partije. Katolici, pretežno irskog i italijanskog porekla, zato što su smatrali da ih takozvani WASP (beli anglosaksonski protestanti) zapostavljaju i ugrožavaju, a baptisti zato što još uvek nisu oprostili partiji Abrahama Linkolna što je protiv njih povelu građanski rat, dok su crni vernici istu tu partiju prezirali iz suprotnih razloga, optužujući Republikance (Grand Old Party) da su postali novi predvodnici rasizma.

Kada je Regan došao u Belu kuću, ta savezništva su počela da se menjaju. Republikanci su se zapitali kako bi mogli da prikupe više glasova iz dva prirodna središta konzervativizma, tj. iz određenih katoličkih sredina i iz većinske protestantske sredine na jugu. Tada je upravo Falvel izjavio da je „Jovan Pavle Drugi najveća nada za nas baptiste kada je reč o zaštiti života“, i naredio je protestantima da se pridruže papi u toj borbi, koja će ubrzo obuhvatiti i odbijanje homoseksualnih brakova.

Dakle, novonastalo savezništvo odnosilo se na dva polja: na političku saradnju protiv komunizma i na doktrinarnu saglasnost protiv abortusa. U vezi sa ovim pitanjima republikanski političari, evangelističke pristalice i nova Katolička crkva Karola Vojtile mogli su mnogo toga da postignu zajedno.

Tabela 1. Katolici u nacionalnom kontekstu. Religije u SAD koje imaju preko milion sledbenika

	%	
	2000	1990-2000
Mormoni	4.224.026	+ 19,3
Hrišćanske crkve	1.439.253	+ 18,6
Božija saborišta	2.561.998	+ 18,5
Katolici	62.035.042	+ 16,2
Baptisti na jugu	19.881.467	+ 4,9
Jevreji (približan broj)	6.141.325	+ 2,7
Hrišćanska crkva (Hristovi učenici)	1.017.784	- 1,9
Hristove crkve	1.645.584	- 2,1
Luteranska evangelistička crkva	5.113.418	- 2,2
Luteranska crkva – sinod u Misuriju	2.252.062	- 3,2
Američke baptističke crkve u SAD	1.767.462	- 3,8
Episkopalna crkva	2.314.756	- 5,3
Ujedinjena metodistička crkva	10.350.629	- 6,7
Nezavisne, neharizmatске crkve	1.116.769	- 7,5
Prezbiterijanska crkva u SAD	3.141.566	- 11,6
Unijatska Hristova crkva	1.698.918	- 14,8
Muslimani (približan broj)	1.559.294	nema podataka za 1990.g.

Izvor podataka: Glenmary Research Center, www.glenmary.org/grc/RCMS_2000/Catholic%20rankings_tables.pdf

Otac Ričard Džon Nojhaus, bivši luteranski sveštenik, koji je prešao u katolicizam upravo sa dolaskom pape Jovana Pavla Drugog na čelo te crkve, otpočeo je i stratešku inicijativu pod nazivom „*Evangelicals and Catholics Together*“, čiji je cilj razvoj teološkog dijaloga između evangelista i katolika, a prihvatile su je ličnosti poput propovednika Čaka Kolsona i budućeg kardinala Averija Dalsa.

I neokonzervativni pokret je postao prirodno stecište ovih snaga. Taj pokret se u Italiji proćuo tek kada je Džordž Buš izabran za predsednika, ali je u Americi veoma aktivan još od kraja šezdesetih godina XX veka. Svetovni, jevrejski i protestantski predstavnici te skupine, kao što su Irving Kristol, Gertrude Himelfarb i Norman Pođorec, otkrili su da imaju mnogo dodirnih taćaka sa svojim katolićkim kolegama, kao što su Majkl Novak, Džordž Vajgel i Ričard Džon Nojhaus. I jedni i drugi su protivnici komunizma, a zalažu se za širenje slobode, zaštitu ljudskih prava, prevlast slobodnog

preduzetništva i odbranu dostojanstva ljudskog života, što su još uvek ključne teme o kojima Bušova administracija vodi rasprave.

Zapravo, između te dve podgrupe jednog te istog pokreta, koje ćemo ovde jednostavno zvati neokonzervativne i crkvene konzervativne snage, došlo je do velikih neslaganja sredinom devedesetih godina prošlog veka. Sukob je izbio zbog napisa objavljenog u časopisu *First Things*, čiji je urednik otac Nojhaus. Bile su to godine Klintonove vladavine, a neokonzervativci su strahovali da će se predsednici iz redova Demokrata smenjivati na vlasti još dugi niz godina.

Tabela 2. Deset američkih država sa najvećim brojem katolika 2000, i njihova pozicija na toj listi 1990. godine

2000	pozicija 1990.g.	
1. Kalifornija	10.079.310	2
2. Njujork	7.550.491	1
3. Teksas	4.368.969	5
4. Illinois	3.874.933	4
5. Pensilvanija	3.802.524	3
6. Nju Džerzi	3.403.020	6
7. Masačusets	3.092.296	7
8. Florida	2.596.148	10
9. Ohajo	2.231.832	9
10. Mičigen	2.019.926	8

Izvor: Glenmary Research Center, cit.

Sudije koje imenuje administracija sprovodile su ono što republikanci nazivaju „zakonodavni aktivizam“, odnosno donošenje zakona na osnovu tumačenja postojećih zakona, naročito kada je reč o pitanjima u vezi sa abortusom. Drugim rečima, Nojhaus se u časopisu *First Things* opredelio za tomistički stav prema odnosima sa državom, tvrdeći da je pravo na pobunu legitimno u slučaju kada svetovna vlast krši osnovna načela verskih istina. Demokratski sistem, u suštini, proističe iz slobode koju je Bog dao čoveku. Ali ako je čovek zloupotrebi, oni koji znaju istinu imaju pravo da se pobune. To je izazvalo žestoke reakcije ličnosti poput Gertrude Himelfarb, Voltera Bernsa i Pitera Bergera, koji su odmah podneli ostavku na članstvo u upravnom odboru *First Things-a*, dok je Pođorec izjavio da „nije postao konzervativac da bi se pretvorio u radikala, a još manje da bi propovedao podizanje revolucije protiv Sjedinjenih Američkih Država“.

Razume se, te nesuglasice su izglađene posle dolaska Džordža Vilijema Buša na vlast, jer je on državnu politiku vratio na istu „talasnu dužinu“ sa religijskom, i naročito se usprotivio upotrebi „zakonodavnog aktivizma“ u korist abortusa. Nije slučajno što su na predsedničkim izborima 2004. godine katolici glasali za metodistu Buša, a ne za katolika Kerija. Ali ta činjenica nam pomaže da shvatimo kako je moguće da republikanci, neokonzervativci i verski konzervativci danas ne žele da novi papa, nekom svojom naglom promenom kursa, naruši njihovo savezništvo.

Kada je Jovan Pavle Drugi preminuo, otac Nojhaus je imao samo jednu želju u vezi sa budućnošću Katoličke crkve: da se održi kontinuitet. Nekoliko nedelja pre stupanja u konklav, uticajni čikaški kardinal Frensis Džordž je ovim redom pobrojao prioritete katolika: „Na Zapadu, na polju duhovnosti, prvi izazov je svakako pitanje širenja svetovnih stavova. Mnogi ljudi se naprosto pitaju da li Bog postoji ili ne. Očuvanje života svelo se na lični izbor. Reč je o novoj, veoma moćnoj ideologiji, o kojoj moramo da raspravljamo, i u vezi sa problemom odlučivanja za sveštenički poziv. Na prostorima izvan Zapada u toku je oživljavanje islama, i to ne samo u vezi sa terorizmom. Moramo da naučimo kako da vodimo dijalog i kako da te dve miroljubive religije žive jedna kraj druge. Osim toga, postoje i posledice globalizacije, koje povećavaju razlike između bogatih i siromašnih. Pa zatim razvoj genetskih tehnologija, koji dovodi u pitanje i samo katoličko učenje.“

Ne iznenađuje činjenica da se ovo nabranje gotovo u potpunosti poklapa sa onim što je Džordž Vajgel rekao na skupu održanom 12. januara 2005, pod nazivom „*The next Pope... and Why He Matters to All of Us*“ („Sledeći papa... i zašto je on značajan za sve nas“). Američki biograf Jovana Pavla Drugog, ujedno i savetnik predsednika Buša, objasnio je zašto je Sveta Stolica danas toliko značajna za gotovo sve ljude: „Papa je bitan za sve one koji ga smatraju središtem Hristove crkve, nastale po nalogu Božijem, ključnom tačkom hrišćanskog jedinstva, ili svopštım zaštitnikom ljudskih prava na čitavoj našoj planeti. Bitan je i za totalirne režime u Kini, na Kubi, ili u Vijetnamu i Severnoj Koreji, jer se pribojavaju njegove moći da nadahne oslobodilačke pokrete, a važan je i za one koji smatraju da je Katolička crkva možda poslednja institucionalna prepreka širenju utilitarističkog pogleda na svet. Na pomisao da bi papa mogao da bude zaštitnik „ljudskih prava“ Volter bi se prevrnuo u grobu, a sumnjam i da bi Haksli mogao da ga zamisli kao prepreku za razvoj „vrlog novog sveta“. Pa ipak, upravo te nade – i te bojazni – prisutne su danas u svetu.“

Vajgel je odmah naveo i šta se neće promeniti u vremenu posle Vojtiline papske vladavine: „Pouke o ispravnom moralnom stavu prema rađanju, abortusu i eutanaziji neće se promeniti. Zaštita nevinog života, od trenutka njegovog začeca, jeste osnovno načelo i prirodnog i hrišćanskog zakona i Crkva ne može etički da opravda njegovo nasilno prekidanje. Neće se promeniti ni praksa da samo muškarci mogu da postanu sveštenici, jer Crkva nema ovlašćenja da to izmeni, premda bi u slučaju potrebe mogla da prihvati i zrele, oženjene muškarce, dokazano verne i pouzdane.“

Dakle, koje će se teme naći na dnevnom redu posle smrti Jovana Pavla Drugog? „Tri velika pitanja. Prvo je moguća propast hrišćanstva, i to u njegovom istorijskom središtu, u zapadnoj Evropi. Drugo se odnosi na sveobuhvatno reagovanje na radikalni islam. Treće obuhvata nedoumice koje izaziva revolucija genetskih tehnologija. Osim toga, postoji još jedno pitanje, koje bi možda moglo da iskrсне, i s kojim, po mom mišljenju, treba da se sučimo: diplomatsko delovanje crkve, ili, tačnije, one ideje kojima se Sveta Stolica rukovodila u svojoj spoljnoj politici već tokom više od dva naraštaja.“

U vezi sa prvim pitanjem, to jest, sa prevladavanjem svetovne ideologije u Evropi, Vajgel vidi opasnost od „onoga što je Anri de Libak nazvao 'ateističkim humanizmom', odnosno od proterivanja Boga iz Biblije u ime oslobođenja čovečanstva.“ Vojtilin biograf nam poručuje da je „stari kontinent izuzetak, a ne pravilo, jer je u preostalom delu sveta religioznost svuda u porastu. Amerika je Jovana Pavla Drugog mnogo ozbiljnije shvatila nego Evropa.“

Tabela 3. Deset država u SAD sa najmanjim brojem katolika 2000. g. i njihovo mesto na toj listi 1990.

	2000	stanje 1990.
1. Aljaska	54.359	1
2. Vajoming	80.421	2
3. Juta	97.058	3
4. Zap. Virdžinija	105.363	9
5. Misisipi	115.760	8
6. Arkanzas	115.967	4
7. Ajdaho	130.847	5
8. Južna Karolina	136.719	7
9. Vermont	147.918	nije bila na listi
10. Alabama	150.647	nije bila na listi

Izvor: Glenmary Research Center, cit.

Prema Vajgelu, to nije samo teološki već i politički problem, jer se Zapad, gubeći svoj hrišćanski identitet, izlaže opasnosti od osvajanja. On se pribojava da će se stvoriti ono što su Najl Ferguson i Bernard Luis nazvali „Evroarabija“, to jest, da će doći do „proširenja kulture i politike muslimanskog arapskog sveta“. Vajgel strahuje zbog opasnosti da će „istorijska srž hrišćanstva doživeti sudbinu „sedam crkava“ o kojima se govori u „Otkrovenju Jovanovom“. Stvaranje Evroarabije donelo bi mnoštvo strateških i ekonomskih problema Sjedinjenim Američkim Državama i čitavom

demokratskom svetu. Ali i bez takvog mračnog kraja istorije, sadašnje evropsko otpadništvo od vere nanosi veliku štetu SAD.“

Tako Vajgel neposredno prelazi na drugo pitanje na dnevnom redu, tojest, na odnos prema islamu i kaže: „Ako crkvu posmatramo sa globalnog stanovišta, moramo da primetimo pojas sukoba, koji se prostire od zapadne obale Afrike do jugozapadne Azije i Istočnog Timora. Ali, možda je izraz 'pojas sukoba' preterano blag, jer područja južno i severno od te razdelnice liče na dve ogromne tektonske gromade između kojih ima stalnih trenja i povremenog proliivanja krvi usled pravih geoloških sudara. Severno od te granice nalaze se društvene zajednice na koje sve više utiču različiti oblici radikalnog islama, a južno su hrišćanske zajednice, od Nigerije, preko Sudana, Pakistana i Filipina, sve do Indonezije, često na udaru svojih muslimanskih suseda, ili vlada koje tolerišu islamski ekstremizam.“

Vajgel smatra da bi u takvim okolnostima i stav Svete Stolice trebalo da se promeni. „Verski i teološki dijalog Katoličke crkve sa islamskim svetom otpočeo je sredinom šezdesetih godina XX veka, posle II Vatikanskog koncila, u doba prekomernog optimizma same crkve i relativnog mira u muslimanskoj zajednici.“

Tabela 4. Deset država u SAD sa najvećim procentom katolika

	2001	stanje 1990.
1. Roud Ajlend	51,7	63,1
2. Masačusets	48,7	49,2
3. Nju Džerzi	40,4	41,3
4. Konektikat	40,3	41,8
5. Njujork	39,8	40,5
6. Nju Meksiko	36,9	30,8
7. Nju Hempšir	34,9	26,8
8. Viskonsin	31,6	31,8
9. Ilinois	31,2	31,6
10. Pensilvanija	31,0	30,9

Izvor: Glenmary Research Center, cit.

Danas se znatan deo islamskog sveta drastično promenio, pod uticajem Muslimanske braće i drugih pobornika kulturne agresije, građanske netrpeljivosti, a veoma često i nasilja u ime Boga, ili njegovog Proroka. To nas navodi na zaključak da i dijalog između katoličanstva i mnogobrojnih različitih lica muslimanskog sveta mora da doživi drastične promene. Zadatak je Svete Stolice da uobliči tu strategiju,

ukoliko ne želi da padne u novu zamku takozvane političke korektnosti, koja bi imala pogubne posledice, kako za samu crkvu, tako i za čitav svet.“

Vajgel ne predlaže Vatikanu da se lati oružja, već da učvrsti savezništvo sa onim islamskim strujama koje podržavaju toleranciju, da im pomogne da muslimanima ponude takvu alternativu. „Možda je neophodan oštiri stav prema otvorenim zagovornicima nasilja, pre svega zbog toga što se čini da je islam agresivniji svuda gde uoči da postoji slabost.“

Iz ovih reči izbija nezadovoljstvo zbog neslaganja Svete Stolice i SAD oko rata u Iraku, koje još uvek i te kako smeta predstavnicima konzervativne verske struje, poput Vajgela i Novaka, koji su se uzalud trudili da ubede vaticansku diplomatiju da pruži podršku Bušovoj politici. To je bilo samo novo poglavlje u vekovnom sukobu hrišćanske i muslimanske zajednice, a postoji opasnost da će se time radikalnom islamu pružiti mogućnost za odmazdu, koju priželjkuje još od neuspele opsade Beča 1683.godine. Stoga Katolička crkva pod Racingerovim vođstvom treba da prilagodi svoju spoljnu politiku, u tome se slažu i verski i svetovni konzervativci, Jevreji i protestanti, evangelisti i Bušova administracija, koja želi da joj Sveta Stolica bude saveznik u ofanzivnom širenju demokratije na Bliskom i Srednjem istoku, kao u doba bitke protiv „carstva zla“.

Vajgel naposljetku tvrdi da neophodne promene strategije novog pape treba da se odnose ne samo na islam, već i na još dva važna pitanja koja možda i nisu među planiranim radnim obavezama Katoličke crkve posle Vojtile, a to su: odnosi sa Evropskom unijom i sa Ujedinjenim nacijama.

Tabela 5. Deset država u SAD sa najmanjim procentom katolika 2000. .

	2000.	1990.
1. Tenesi	3,2	2,8
2. Alabama	3,4	3,4
3. Južna Karolina	3,9	2,3
4. Sev. Karolina	3,9	2,3
5. Misisipi	4,1	3,7
6. Arkanzas	4,3	3,1
7. Juta	4,3	3,8
8. Džordžija	4,6	3,2
9. Oklahoma	4,9	4,6
10. Zap. Virdžinija	5,8	6,1

Izvor: Glenmary Research Center, cit.

Pisac Vojtiline biografije podršku Vatikana ovim dvema institucijama naziva „*default positions*“, to jest „unapred zadatim pozicijama“, koje predstavljaju automatski, neminovan izbor. Podrška EU proističe iz uverenja da je hrišćanstvo temelj Evrope, i da proširenje Unije samim tim podrazumeva i širenje verske kulture na kojoj se ona zasniva. Savezništvo sa OUN, uprkos neslaganjima u vezi sa životnim temama, što je izbilo na videlo u Kairu, na Konferenciji o stanovništvu, zasniva se na papskoj poslanici Jovana XXIII „*Pacem in terris*“. Vatikan je uveren da nam je potrebna takva nadnacionalna organizacija koja presuđuje u međudržavnim sporovima i pronalazi miroljubiva rešenja na osnovu međunarodnog prava. Ali Evropska unija se, prema Vajgelu, upravo svojski trudi da se odrekne vlastitih hrišćanskih korena, koji se ne pominju u njenom novom Ustavu, dok je OUN u više navrata, a ne samo u Iraku, pokazala da nije na visini svog zadatka.

Stoga bi crkveni konzervativci, opet uz podršku političkih neokonzervativaca, evangelista i Bušove administracije, želeli da Katolička crkva posle Vojtile revidira svoje „*default positions*“ u spoljnoj politici, ne zato da bi napustila savezništvo sa EU i OUN, već da bi ih podstakla da izvrše značajne reforme. „Videli smo“, objašnjava Vajgel, „da sprovođenje međureligijskog dijaloga sa islamom mora da se prilagodi savremenim prilikama. '*Default positions*' u spoljnoj politici Svete Stolice takođe moraju da se preispitaju. Ali, odmah ću naglasiti, ne zato da bi Vatikan još otvorenije stao na stranu SAD, već da bi, na polju politike i vere, povratio i osnažio primenu katoličkog učenja u međunarodnim odnosima. Njegovim osnaživanjem bi se ostvario značajan napredak u globalnom pogledu na neizbežna moralna pitanja, koja postavlja burna svetska politika na početku XXI veka.“

I najzad, treća tema se odnosi na genetske tehnologije. Prema Vajgelu „svet u najboljem slučaju ima rok od deset, dvadeset godina da donese neophodne propise i zakone koji bi nova otkrića u humanoj genetici i njihovu primenu usmerili u pravcu napretka medicine i poboljšanja kvaliteta ljudskog života, a ne u pravcu košmarnog hakslijevskog sveta. Biotehnoška revolucija se do sada rukovodila utilitarizmom, pogrešnim poimanjem saosećanja i naučničkom bahatošću. Stoga je neophodno da tokom narednog perioda Katolička crkva promeni i svoj rečnik i svoju gramatiku, i zbog sebe same i zbog čitavog sveta.“ Ali kako da se u ovu raspravu uvede i pitanje abortusa, a da se izbegnu uobičajene, često i velike trzavice? „Najveći doprinos koji bi toj raspravi mogla da pruži Katolička crkva“, odgovara Vajgel, „bio bi da pokaže kako pažljivo moralno rasuđivanje o pitanjima bioetike, lišeno bilo kakvog jednostranog i pristrasnog nametanja utvrđenih vrednosti, istinski unapređuje teoriju i praksu svake moralno dosledne demokratije.“

Prema mišljenju konzervativnih crkvenih krugova, Jovan Pavle II je u svojoj poslanici „*Evangelium vitae*“ već pokazao kako „legalizacija abortusa i eutanazije, koja pojedine skupine ljudskih bića lišava zakonske zaštite, ugrožava samu moralnu strukturu demokratskog uređenja.“ Taj koncept može da se primeni i na prekid trud-

noće i na pomaganje pri samoubistvu, a šire i na primenu genetskog inženjeringa koji narušava ljudsko dostojanstvo. U suštini, demokratija dovodi u pitanje sopstveni opstanak ukoliko ne vodi računa o svim „skupinama ljudskih bića“.

Neprijatelj skeptika

Da bismo razumeli kako su se oko ovakvog dnevnog reda složili crkveni i politički konzervativci, evangelisti, Bušova administracija i republikanci i obnovili savezništvo nastalo u doba Regana, dovoljno je da pročitamo pohvalni članak Vilijema Kristola, urednika časopisa *Weekly Standard*: „Karol Wojtila je prvi moderan papa i ostaće upamćen kao ličnost koja uvek iznenađuje: radikalni mislilac koji je nastojao da svoju vladavinu u jednoj od najstarijih institucija na svetu upotrebi za savremen pristup istini, poštujući slobodu i ljudsko dostojanstvo. Jovan Pavle II je bio uveren da je kriza koja je zahvatila savremeni svet pre svega kriza ideja. Nikada nije mislio da je dovoljno da jadikuje zbog opadanja vere, niti je smatrao da su rešenja iz prošlosti nesumnjivo prava, već se od početka trudio da otkrije metafizičke temelje modernog čovečanstva i demokratije. U jednom od prvih filozofskih radova, „*Person and Act*“ pokušao je da objedini aristotelovsko-tomističku „filozofiju bića“ sa „psihologijom svesti“ mislilaca poput Maksa Šelera, kako bi pronašao vezu između objektivne istine i subjektivnog, ličnog doživljaja te istine. Vojtilin napor da poveže slobodu i istinu i da utvrdi prirodu istine i dobra, je dubokouman i mukotrpan poduhvat. Trebalo bi da se na trenutak zamislimo nad tim, da bismo shvatili koliko je značajno. Jedan od glavnih junaka na svetskoj pozornici i zvanični vođa najveće verske organizacije na svetu uhvatio se u koštac sa suštinskim filozofskim zadatkom da i vernicima i nevernicima dokaže da se svet može shvatiti, nasuprot radikalnom skepticizmu i moralnom relativizmu našeg doba.“

Upravo to je suštinski razlog zbog kojeg savez političkih i verskih konzervativaca, kao i evangelista traži da Katolička crkva na čelu sa Racionerom, uz izvesne izmene u spoljnoj politici, nastavi tim putem, ostavljajući po strani nesuglasice oko smrtnе kazne ili negativnih posledica globalizacije. Jedini problem predstavlja to što američki političari istoriju posmatraju u okviru jednog izbornog ciklusa, koji obuhvata razdoblje od dve, četiri, ili najviše osam godina, dok je Sveta Stolica posmatra kroz vekovno delovanje.

(Prevela Mirela Radosavljević)